

Papoea's weten zich geen raad met coronavirus

... In het ondoordringbare binnenland geloven de Papoea's in blijvende, goddelijke bescherming tegen het onheil.

... Toch legt het coronavirus een deken van doffe berusting over Papua en brengt het onderhuidse spanningen aan het licht.

► AMERSFOORT

De coronacijfers die het ministerie van Gezondheid in Indonesië met enige regelmaat naar buiten brengt, ogen relatief geruststellend. Er zijn sinds de uitbraak aan het begin van 2020 ruim 20.000 doden geregistreerd. Een hoog aantal, maar voor een land met vijftien keer het aantal bewoners van Nederland (10.000 slachtoffers) en met een gezondheidszorg die te wensen overlaat, vallen de cijfers mee. Als ze tenminste kloppen.

In Papua halen ze de schouders erover op. De kosten van levensonderhoud blijven stijgen, omdat er door stagnerende vliegverbindingen min-

In de afgelegen dorpen werd onbekommerd Kerst gevierd.

der voedsel, medicijnen en brandstof wordt aangeleverd. De economie hapt en berooft veel laaggeschoolden van hun minimale dagelijkse inkomsten.

Veel Papoea's zochten tijdens de kerstdagen hun heil in de kerk om er op adem te komen en woorden van hoop en verwachting te horen. Maar de kerkgang is niet overal zo uitbundig als het was. De katholieke kerk en de grote protestantse kerkgemeenschappen in de dichtbevolkte kuststadjes houden zich aan de richtlijnen van de overheid, die afhankelijk van de besmettingsgraad, per regio sterk verschillen. Kerken blijven helemaal gesloten of laten kerkgangers in grotere of kleinere aantallen toe. Maar in de honderden kerkjes en kerken in de afgelegen dorpen van het oneindige binnenland van Papua werd er onbekommerd en vrolijk

Veel vrouwen verkopen hun groenten en fruit op hun vaste plek op straat. Nu zijn er veel minder kopers voor hun waar.

Kerst gevierd. Protocolen zijn er onbekend. Het coronavirus lijkt er ver weg.

geen vertrouwen

In de oostelijke provincies Papua en West-Papua worden geregeld de cijfers per regio gepubliceerd. De statistieken noteerden op 4 januari een totaal aantal COVID-19-besmettingen van 19.351. Er stierven in beide provincies tot nu toe 251 mensen aan de ziekte, van wie veruit de meesten in de kustregio rond de provinciehoofdsteden Jayapura (Papua) en Mano-

kwari (West-Papua). Voor het binnenland zijn er vrijwel geen cijfers bekend.

'Er is weinig of geen vertrouwen in de officiële cijfers. De mensen interesseren zich er nauwelijks voor', zegt Rode Wanambo, directeur Vrouwenzaken van de GIDI-kerken, een van de grootste protestantse kerkgemeenschappen in Papua. 'De aantallen ziekenhuisopnamen kunnen ook kunstmatig worden opgekruld, om meer geld binnen te hengelen. Er wordt op heel kleine schaal getest en als dat al gebeurt dan is dat voor de

elite, hogere bestuursambtenaren en dat soort mensen.'

De gewone mensen hebben er een onbestemde angst voor coronatesten. Wanambo: 'Ze vrezen een negatieve uitslag en zijn bang dat ze dan in paniek zullen raken omdat ze spoedig gaan sterven. Ze weten zich geen raad met de geheimzinnige en gevaarlijke ziekte en vluchten vaak in een irreële ontkenning van de werkelijkheid. Ze begrijpen het gewoon niet en de overheid doet er ook weinig aan om de communicatie te verbeteren.'

Edo Mote, cultureel antropoloog en sociaal werker in het zuidelijke kuststadje Merauke, bevestigt dit sombere beeld. 'De lokale bevolking in dit gebied bestaat voor een groot deel uit Asmat- en Marind-Papoea's, die afkomstig zijn uit de zuidelijke moerasdelta. Ze zijn moeilijk benaderbaar, vrijwel analfabeet en leven tamelijk geïsoleerd. Ze begrijpen niet wat er aan de hand is.' Maar ook andere bevolkingsgroepen raken in de war als ze worden voor- gelicht over de aard van de ziekte. Mote: 'De mensen spreken voorna-

melijk hun lokale stamtalen en begrijpen niets van het formele ambtenarenjargon in het Indonesisch. Het coronavirus is voor hen een angst-aanjagend en onzichtbaar monster dat dood en verderf zaait. Veel vissers blijven wekenlang op zee en anderen vluchten naar hun tuinen om mensenmassa's uit de weg te gaan.'

megafoon

Rode Wanambo hekelt ook het gebrek aan urgentie en systematische organisatie bij de overheidsdiensten in Papua om de lokale bevolking in verstaanbare taal te informeren over wat er aan de hand is. 'In het stadje Nabire zag ik een Papoeaverpleegkundige in een auto door de kampongs rijden en met een megafoon de mensen waarschuwen voor het virus. Ze deed dat in hun eigen Meetaal. Ze was voor mij een held. Sommige zorgmedewerkers maken zelfs van de kerkdiensten in de dorpen gebruik om voorlichting te geven in de stamtaal, maar dat is incidenteel en particulier initiatief. De bestuurders zijn vaak nergens te bekennen.'

Mote werkte in het eerste kwartaal van 2020 als onderzoeker onder de Kombai- en Korowai-stammen in het Boven Digoelgebied, in het bijna ondoordringbare binnenland van Papua. Daar schrok hij van de naïeve onverschrokkenheid en trots onder hen. 'Ze reageren zo anders dan de mensen aan de kust. Ze weigeren mondkapjes te dragen en geloven oprecht in blijvende, goddelijke bescherming tegen dit onheil. Het virus maakt volgens hen geen enkele kans zolang ze zich gedragen overeenkomstig de *adat*, de inheemse voorouderlijke traditie. De informatie die hen wel bereikt, ketst af op onkunde en ongelooft en komt van een overheid die ze toch al niet vertrouwen. Als het virus hier echt ongecontroleerd gaat huishouden, zullen de gevolgen heel ernstig zijn. De mensen leven dicht op elkaar en zijn nogal lijfelijk. Daarnaast zijn ze fysiek zwakker, omdat hun voedselpatroon weinig voedingswaarde heeft.'

straatbeeld

De informele economie (straatverkopers, taxichauffeurs, houders van eettentjes) in de kuststadjes van Papua werd zwaar getroffen door de verplichte vroege sluitingstijden. In

de eerste maanden mocht er na 2 uur 's middags niemand meer op straat zijn. 'Rampzalig voor de mama's, die zo bepalend zijn voor het straatbeeld overal in Papua', zegt Irma Rumbino, consultant voor de Nederlandse ontwikkelingsorganisatie Hapin. 'Deze vrouwen verkopen hun groenten en fruit op hun vaste plek op straat, zes dagen in de week en zijn van 's morgens vroeg tot 's avonds laat in touw om geld voor hun gezin en familie te verdienen. Een goede dag leverde hun 4 tot 8 euro op.' Nu zijn er veel minder kopers voor hun waar. Rumbino: 'De mensen gaan nauwelijks meer naar de stad en blijven in hun kampongs, bewerken hun eigen tuintjes of vissen en jagen. De mama's lijden er zichtbaar onder. Ze lijden, omdat ze nauwelijks middelen hebben om hun kinderen behoorlijk te voeden. Als ze geluk hebben, krijgen ze wat ondersteuning van de overheid of van de kerk.'

politiek motief

Theo van den Broek, oud-directeur van de organisatie voor mensenrechten en sociale gerechtigheid Justitia et Pax van het bisdom Jayapura en nu werkzaam als internationaal consultant, woont al meer dan veertig jaar in Papua. 'De ontwikkelingen rond COVID-19 zijn nog steeds erg zorgwekkend. Het blijft bedreiging nummer 1.'

Van den Broek wijst op de verwarring over het besluit dat scholen vanaf 1 januari weer open mogen. 'Dit is een vergaande beslissing. We zullen zien hoe het uitpakt en hoe het de verspreiding van het virus beïnvloedt. Men krijgt de indruk dat de mensen zijn vergeten dat het virus nog steeds een bedreiging vormt. Alles gaat gewoon door, ook al stijgt het aantal besmette mensen gestaag.' Soms lijkt het virus de autoriteiten goed uit te komen, suggereert Van den Broek. 'Bij een geplande hoorzitting van de kritische Papoea Volksraad (MRP) liet het hoofd van de politie niet meer dan vijftig personen toe vanwege de coronabepalingen. De MRP-voorzitter heeft alle reden om te geloven dat hier een politiek motief achter schuilt. Op het strand van Hamadi zijn in de weekenden duizenden mensen te vinden, zonder mondkapje en zonder afstand te houden.' <